
Finansiering av legers etterutdanning - et veiskille?

FRA FORENINGEN

AARSETH HP

I mer enn 30 år har norske leger nytt godt av Legeforeningens fond for videre- og etterutdanning. Fond I ble opprettet i 1967 og gir tilskudd til generelle utdanningsformål og all formell kursvirksomhet som drives av fakultetene, fylkesavdelingene og andre organisasjonsledd i Legeforeningen. Også Legeforeningens forvaltningsoppgaver vedrørende godkjenning av spesialister dekkes gjennom dette fondet.

Fond II ble opprettet i 1983 og gir tilskudd til dekning av praktiserende medlemmers utdanningsaktiviteter. Tilsvarende fond for sykehusleger, fond III, ble opprettet i 1988.

Avsetninger til fondene skjer i forbindelse med de årlige forhandlinger om normaltariiffen, etter samme modell som avsetningene til sykehjelps- og pensjonskassen. Avsetningene fikk etter hvert anseelige dimensjoner, slik at det i 1990 ble avsatt 165 millioner kroner. Fondenes kapital økte meget raskt. Forskjellige forhold i begynnelsen av 1990-årene førte til en kraftig reduksjon i avsetningene. En viktig årsak var de såkalte Kleppe-pakkene, men også utilsiktede virkninger av gjennomførte normaltariifforhandlinger er en del av bildet. I 1993 var avsetningen redusert til 70 millioner kroner. Da også kapitalavkastningen ble lavere, måtte vi tære på kapitalen for å opprettholde utdanningsaktivitetene. Selv om fondsavsetningene årlig har fått sin del av normaltariiffens forhandlingsresultat (avsetningene i 1999 var vel 98 millioner kroner), har det vært behov for betydelige innstramningstiltak. Våre medlemmer vil være vel kjent med tiltakene i utdanningsfond II og III. Også aktivitetene som ble finansiert av kvalitetssikringsfondene, er betydelig redusert. Sentralstyret har også vedtatt en innstrammingspakke som skal bringe fond I i balanse i 2003.

Til tross for de tiltak som er innført, greier ikke fondene å holde tritt med kostnadsveksten. Hvis vi tvinges til å prioritere mellom forskjellige utdanningsformål, synes det å være bred enighet om at spesialistutdanningen må gå foran etterutdanning.

Det er ingen hemmelighet at andre aktører har vist stor interesse for fondenes "pengebinger". Kommunenes Sentralforbund ønsker regionene sterkere inn i spesialistutdanningen. Dette må finansieres. I *Stortingsmelding nr.24 (1996-97) Tilgjengelighet og faglighet* ble det antydnet at fakultetene skulle få et større ansvar for denteoretiske delen av spesialistutdanningen (les: få kontroll over fondene), og noen talsmenn for universitetene grep begjærlig denne tanken.

Sosial- og helsedepartementet har ønsket å kikke Legeforeningen i kortene. De satte derfor i gang et utredningsarbeid omkring Legeforeningens utdanningsfond og hvordan disse pengene ble brukt. Denne utredningen er nå uttil høring. I sin oppsummering skriver Terje Haugli Nilsen:

"Gjennomgangen indikerer at utdanningsfondene anvendes på en formålstjenlig måte. Det er mye som kan tyde på at staten får mye videre- og etterutdanning for de midlene som skytes inn i fondene. Dette skyldes blant annet den betydelige frivillige innsatsen som profesjonen legger ned iverd- og etterutdanningen."

I Legeforeningens høringsuttalelse legges det til grunn at den enkelte lege, og derved også profesjonen, må ha ansvar for å identifisere og gjennomføre de etterutdanningstiltak som er nødvendig for å beholde og utvikle legens kompetanse. I tråd med dette må finansieringen av etterutdanningstiltak være innebygd i kostnadene for å bruke helsetjenester. Staten har imidlertid et overordnet ansvar for at spesialistutdanning og etterutdanning kan finne sted. Likeledes har arbeidsgivere et ansvar for sine ansattes faglige utvikling. De tre parter må sammen ha ansvar for tilstrekkelig finansiering.

Stortinget har vedtatt etter- og videreutdanningsreformen og partene i arbeidslivet er oppfordret til å bidra til finansieringen i de kommende lønnsoppgjør. Foreløpig er det vanskelig å se de muligheter og problemer eventuelt nye ordninger vil medføre for vår egen utdanningsaktivitet. Vår holdning til reformen har derfor vært positivt forventende.

Verdien av Legeforeningens utdanningsfond har vært uvurderlig. Blant annet har det gitt oss en mulighet for å ha en spesialistutdanning som er uten innflytelse av den farmasøytiske industri. Det har også gitt oss mulighet for å gjennomføre fellestiltak som i betydelig grad har medvirket til heving av kvaliteten på den utdanning som gis. Presset på fondsøkonomien setter dette i fare. Vi vil også få stor tilstrømming av nyutdannede leger i årene som kommer. Disseskal inn i spesialistutdanning, og alle skal ha etterutdanning. Det haster med å finne nye finansieringsordninger som kan sikre et felles fundament.

Hans Petter Aarseth
president

Publisert: 10. september 1999. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 26. februar 2026.